

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) การเรียนกวดวิชา (2) แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา (3) การคัดเลือกนักเรียนในการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา

2.1 การเรียนกวดวิชา

2.1.1 ขอบเขตของการกวดวิชา

ได้มีผู้จำแนกขอบเขตของการกวดวิชาตามลักษณะและจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้เป็นกลุ่มใหญ่ 8 กลุ่ม คือ (สุพรรณ สุกลมสันต์, 2530: 34-36)

1) การเรียนซ่อม (Remedial Learning)

การเรียนซ่อม ได้แก่ การเรียนเนื้อหาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูให้แก่ผู้เรียนที่เรียนตามปกติแล้วเรียนไม่ทันผู้อื่น เพราะเหตุผลต่างๆ เช่น มีความสามารถไม่เพียงพอ มีเวลาไม่เพียงพอ หรือเพราะขาดเรียน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนนั้นสามารถเรียนได้ทันคนอื่นหรือเรียนให้ผ่านวัตถุประสงค์ขั้นต่ำในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ เช่น ให้ผ่านวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ เป็นต้น หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่า การเรียนซ่อมนั้นคือ การเรียนกวดวิชาให้สามารถมีความรู้ความสามารถทันผู้อื่นที่มีความรู้ความสามารถมากกว่า เปรียบเหมือนการวิ่งกวดหรือไล่กวดผู้อื่นที่อยู่ข้างหน้าให้ทันนั่นเอง

2) การเรียนเสริม (Extra Learning)

การเรียนเสริม ได้แก่ การเรียนเนื้อหาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนตามปกติแล้วเรียนได้เก่งกว่าผู้อื่น เพราะเหตุผลต่างๆ เช่น มีเวลาเรียนมากกว่า มีสติปัญญาดีกว่า หรือเพราะรู้เรื่องเหล่านั้นดีแล้ว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนนั้นมีสิ่งอื่นได้เรียนรู้มากขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาผู้อื่นหรือเพื่อให้ผู้เรียนนั้นเรียนกวดผู้อื่นที่อยู่ในระดับสูงกว่าตนเองขณะนั้น เช่น นักเรียนชั้น ม.4 เรียนกวดวิชาเพื่อให้รู้เนื้อหาล่วงหน้า และนักเรียนชั้น ม.6 เรียนกวดวิชาเพื่อให้มีความรู้มากกว่า จะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เป็นต้น

3) การเรียนปรับสภาพ (Adapted Learning)

การเรียนปรับสภาพ ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือ ประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนที่มีพื้นความรู้ทางวิชาการ หรือความพร้อมไม่เพียงพอที่จะไป เรียนร่วมกับผู้อื่นได้ จึงต้องมีการเรียนเพิ่มเติมหรือปรับปรุงแก้ไขสิ่งเหล่านี้ก่อน เช่น นักเรียน อนุบาลต้องเรียนปรับสภาพความพร้อมทางร่างกายและจิตใจก่อนในชั้นเตรียมประถมก่อนไปเรียน ในชั้นประถมปีที่ 1 นิสิตนักศึกษาที่รับจากโครงการพิเศษต้องเรียนปรับสภาพภาษาอังกฤษก่อน เปิดเรียนภาคต้นกันที่จะไปเรียนร่วมกับนิสิตนักศึกษาทั่วไป เป็นต้น

4) การเรียนแก้ไข (Corrective Learning)

การเรียนแก้ไข ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรม หรือ ประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อแก้ไขความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนบางอย่างให้ถูกต้องใน เมื่อสิ่งที่ผู้เรียนรู้นั้นคลาดเคลื่อน หรือไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง เช่น นักเรียนเรียนแก้ไข ภาษาอังกฤษ เพราะว้ออกเสียงบางเสียงไม่ถูกต้องมานานแล้ว หรือเรียนแก้ไขวิชาคณิตศาสตร์ เพราะว้อแนวคิดบางอย่างเกี่ยวกับการบวก ลบ คูณ หาร ของหลักสูตรใหม่และเก่าแตกต่างกัน เป็นต้น การเรียนรู้ประเภทนี้มักเป็นการเรียนสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้วแต่ยังไม่ถูกต้องจึงต้องมาเรียนเพื่อ แก้ไขให้ถูกต้องขึ้น

5) การเรียนเร่ง หรือการเรียนเร่งรัด (Accelerated Learning)

การเรียนเร่งหรือการเรียนเร่งรัด ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนที่ฉลาด เพื่อให้เรียนฉลาดยิ่งขึ้น เรียนรู้เนื้อหามากขึ้น และ เรียนได้ในชั้นที่สูงขึ้น ซึ่งการเรียนประเภทนี้จุดหมายหลักมักได้แก่ การเรียนเพื่อเรียนลัด เช่น เรียนเร่งรัดเพื่อสอบเทียบ ม.3 และม.6 เป็นต้น

6) การเรียนเฉพาะ (Specified Learning)

การเรียนเฉพาะ ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือ ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนโดยเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการ หรือความสนใจเฉพาะบุคคลของผู้เรียน เช่น การเรียนเฉพาะวิชาดนตรีไทย การเรียนเฉพาะวิชา ภาษาไทย และการเรียนเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

7) การเรียนพิเศษ (Special Learning)

การเรียนพิเศษ ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือ ประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนนอกชั้นเรียน หรือนอกหลักสูตร เช่น นักเรียน ม.5 เรียนพิเศษ

วิชาภาษาอังกฤษกับชาวต่างประเทศวันอาทิตย์ หรือเรียนพิเศษอิเล็กทรอนิกส์ในวันหยุด เป็นต้น ผู้สอนวิชาต่างๆ นี้ มักนิยมเรียกว่า ครูพิเศษ หรือครูสอนพิเศษ เป็นต้น

8) การเรียนติว (Tutorial Learning)

การเรียนติว ได้แก่ การเรียนเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรม หรือประสบการณ์ ที่ครูหรือเพื่อนร่วมชั้น (peers or classmates) หรือรุ่นพี่ (senior students) จัดให้แก่ผู้เรียนสำหรับ เนื้อหาบางอย่างเป็นครั้งเป็นคราว มักนิยมจัดทำกันเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือเป็นการส่วนตัว เช่น นิสิต ชั้นปีที่ 1 เรียนติวกับนิสิตชั้นปีที่ 4 หรือนักศึกษาปีที่ 2 ติววิชาต่างๆ กันเองก่อนสอบ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเรียนกวดวิชา อาจหมายถึงการเรียนอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปตามสิ่งที่มุ่งกวด วัตถุประสงค์และลักษณะของผู้เรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1 แต่ในการเรียนทั้ง 8 แบบดังกล่าวนี้ หากมีเป้าหมายเพียงเพื่อเพิ่มเติมความรู้เฉพาะ ไม่มุ่งเน้นให้ทันเพื่อน หรือเพียงเพื่อสอนเสริมหรือซ่อมในโรงเรียนหรือชั้นเรียนปกติของนักเรียนเอง ก็อาจจะไม่ใช้การกวดวิชา จุดเน้นของการกวดวิชาจึงอยู่ที่ตามให้ทันเพื่อเป้าหมายของการแข่งขันเป็นหลักด้วย (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2545: 10)

ตารางที่ 2.1.1 ความแตกต่างของการเรียนกวดวิชา

รูปแบบการเรียน	สิ่งที่มุ่งกวดให้ทัน	วัตถุประสงค์หลัก	ลักษณะผู้เรียน
1) การเรียนซ่อม	ความรู้ความสามารถของเพื่อนร่วมชั้น	เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดต่างๆ ที่มีอยู่	เรียนอ่อนหรือขาดเรียน
2) การเรียนเสริม	ความรู้ความสามารถของตนเอง	เพื่อเรียนเนื้อหาที่มากกว่าหรือสูงกว่าที่เรียนในชั้น	เรียนเก่งกว่าเพื่อนร่วมชั้น
3) การเรียนปรับสภาพ	ความรู้และความพร้อมของเพื่อนร่วมชั้นในอนาคต	เพื่อให้มีความรู้และความพร้อมในด้านต่างๆ	เรียนอ่อน อายุหรือวุฒิภาวะที่น้อยกว่าผู้อื่น
4) การเรียนแก้ไข	ความรู้ที่ถูกต้อง	เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดของข้อความรู้ที่มีอยู่เดิม	ใครก็ตามที่เข้าใจผิดในข้อความรู้บางอย่าง

ตารางที่ 2.1.1 (ต่อ) ความแตกต่างของการเรียนกวดวิชา

รูปแบบการเรียน	สิ่งที่มุ่งควให้ทัน	วัตถุประสงค์หลัก	ลักษณะผู้เรียน
5) การเรียนเร่ง(รัด)	ความรู้หรือความสามารถของผู้ที่อยู่ในชั้นสูงกว่า	เพื่อเรียนเนื้อหาของชั้นที่อยู่สูงกว่าขึ้นไปให้ได้	เรียนเก่งหรือเรียนได้เร็ว
6) การเรียนเฉพาะ	ความก้าวหน้าของวิชาการหรือความต้องการของตนเอง	เพื่อสนองความต้องการของตนเอง	มีความสนใจพิเศษกับสิ่งที่เรียน
7) การเรียนพิเศษ	ความรู้ความสามารถของเพื่อนร่วมชั้นหรือความต้องการของตนเอง	เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่มีหรือสนองความสนใจของตนเอง	ใครก็ตาม
8) การติว	ความรู้ตามหลักสูตร	เพื่อเรียนรู้เนื้อหาของหลักสูตรให้ได้ครบถ้วน	ใครก็ตาม
รวม การเรียนกวดวิชา	อะไรก็ตามที่คิดว่าขาดหรือยังไม่พร้อม	เพื่อให้เรียนทันผู้อื่นหรือมากกว่าผู้อื่น	ใครก็ตามทั้งผู้เรียนอ่อน ปานกลางหรือเก่งก็ได้

ที่มา: สุพัฒน์ สุขมลสันต์, 2530

2.1.2 ประเภทของโรงเรียนกวดวิชา

การจำแนกประเภทโรงเรียนกวดวิชาเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามยุคสมัย โดยที่เดิมที่โรงเรียนกวดวิชามีวัตถุประสงค์เพื่อกวดวิชาบางวิชาตามหลักสูตรวิชาสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ และได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนลักษณะการศึกษาพิเศษ อาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท (พอดู สุวรรณทัต, 2530: 52-53) คือ

1) ประเภทเรียนลัด

โรงเรียนประเภทนี้ผู้เรียนต้องการเรียนเพื่อที่จะไปสมัครสอบเทียบความรู้ เช่น สอบเทียบความรู้ชั้นต้นประโยค ทำให้ผู้เรียนสามารถประหยัดเวลาประหยัดเงินได้มาก เพราะใช้เวลาเรียนน้อยและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

2) ประเภทเฉพาะกาล

โรงเรียนประเภทนี้ คือ โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะเวลาหรือเฉพาะกิจ ส่วนใหญ่จะเปิดเรียนภาคฤดูร้อน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนเพื่อเพิ่มเติมความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าโอกาสในการเลือกสถานที่เรียนของนักเรียนมีไม่เท่ากัน เมื่อเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานไม่ดีก็เกรงว่าจะสอบแข่งขันเพื่อเข้าเรียนต่อในสถาบันชั้นสูงขึ้นไปไม่ได้ ฉะนั้นผู้เรียนจึงหาที่เรียนเพิ่มเติม เพื่อความมีโอกาสดูสอบแข่งขันต่อไป

3) ประเภทกวดวิชาตลอดปี

โรงเรียนประเภทนี้เปิดสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนเสริมในวิชาที่ตนเรียนอ่อนหรือไม่เข้าใจดีพอ เพื่อจะเป็นพื้นฐานการเรียนในโรงเรียนสามัญ และเพื่อเป็นความรู้สะสมที่จะใช้สอบแข่งขันต่อสถาบันชั้นสูงอื่นเมื่อเรียนจบชั้นประโยคสูงสุดในโรงเรียนสามัญภาคปกติแล้ว

สืบเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้การกวดวิชามีความหมายเพิ่มเติมมากขึ้น สามารถจำแนกลักษณะของโรงเรียนกวดวิชาได้อีกแบบหนึ่ง คือ

ก) โรงเรียนกวดวิชาเพื่อเรียนซ่อมหรือเรียนเสริม

เป็นการเรียนเพื่อเสริมหรือซ่อมสำหรับผู้เรียนที่เรียนอ่อนในแต่ละระดับชั้น ส่วนใหญ่มักทำการเรียนการสอนในโรงเรียนสายสามัญ ผู้สอนมักจะเป็นครูในโรงเรียนนั้น ส่วนผู้เรียนก็เป็นนักเรียนในโรงเรียนนั้นมักจะเรียนในตอนเย็นหลังเลิกเรียนปกติ การเรียนการสอนจะแตกต่างกันตามระดับ ดังนี้

- ระดับอนุบาล - ประถมศึกษา จะเป็นการสอนการบ้านหรือเรียนล่วงหน้าก่อนบทเรียนปกติ
- ระดับมัธยมศึกษา จะเป็นการสอนเฉพาะบางวิชาที่มีความสำคัญในการนำไปสอบเพื่อศึกษาต่อระดับสูง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความชำนาญยิ่งขึ้น

ข) โรงเรียนกวดวิชาเพื่อเรียนลัด

เป็นการสอนเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปสอบเทียบระดับความรู้ โดยการลงทะเบียนเรียนเป็นนักศึกษาทางไกลแบบเรียนด้วยตนเองกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้เรียนแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 เป็นบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เช่น กลุ่มคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ที่มีงานทำแล้วต้องการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อปรับและเพิ่มวุฒิการศึกษา ผู้เรียนกลุ่ม

นี้ไม่มีเวลาที่จะทบทวนบทเรียนเท่าไรนัก จึงใช้เวลาว่างจากการทำงานในวันเสาร์อาทิตย์ไปเรียน กวดวิชา

- กลุ่มที่ 2 เป็นบุคคลในระบบโรงเรียน แต่ต้องการจบเร็วขึ้นเพื่อนำวุฒิ การศึกษาที่ได้ไปทดลองสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ค) โรงเรียนกวดวิชาเพื่อนำไปสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับสูง

เป็นการสอนที่เน้นเนื้อหาที่ใช้ในการสอบคัดเลือก ฝึกฝนการทำ แบบทดสอบจากข้อสอบเก่า ฝึกเทคนิคการคิด ครูจะทำหน้าที่สอนสรุปเนื้อหา ยกตัวอย่างให้ดู วิเคราะห์ให้ฟัง ผู้เรียนต้องกลับไปฝึกทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจเอง

2.1.3 ลักษณะของการกวดวิชาในปัจจุบัน

การกวดวิชาในปัจจุบัน กล่าวได้ว่ามีการเรียนกวดวิชาตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึง เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ (ประยูร ศรีประสาธน์, 2530: 60) การกวดวิชาในโรงเรียนอนุบาลนั้น ส่วนใหญ่จะมุ่งสอนภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และการเขียนหนังสือ เพื่อสอบเข้าเรียนในโรงเรียนประถมที่มีชื่อเสียง ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็น โรงเรียนเอกชนในเครือของนักสอนศาสนา

ในระดับประถมศึกษาเน้นการจัดการศึกษาเป็นการเตรียมเด็กในพื้นฐานที่กว้าง ให้เด็กเรียนรู้ในด้านต่างๆ พร้อมทั้งการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจของเด็ก แต่การกวดวิชาใน ระดับประถมศึกษาเน้นจะเพิ่มความเข้มข้นในวิชาสามัญ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ชั้นเล็กและตัดวิชาในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ แล้วแทนด้วยภาษาอังกฤษ ซึ่ง เท่ากับเป็นการเตรียมพื้นฐานวิชาสามัญให้แข็งแรงสำหรับศึกษาวิชาสามัญต่อไปในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลายในภายหลัง (อภิรักษ์ พันธเสน, 2530: 21)

สำหรับการกวดวิชาเข้าเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้น การสอบ เข้าโรงเรียนรัฐบาลที่มีชื่อเสียง มีความเก่าแก่ มีนักเรียนเก่าเป็นบุคคลสำคัญ และมีนักเรียนสอบ คัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยได้มาก ส่วนโรงเรียนราษฎร์นั้นมักจะรับเด็กประถมศึกษาในโรงเรียนของ ตนเข้าเรียน สำหรับโรงเรียนรัฐบาลที่ไม่มีคุณลักษณะดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนในเขต รอบนอกของกรุงเทพมหานคร หรือมีใช้โรงเรียนประจำจังหวัด โรงเรียนพวกนี้จำนวนมากที่มี ผู้สมัครเข้าเรียนไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ นอกจากนี้ก็มีการกวดวิชาเป็นการเฉพาะเพื่อเข้าเรียน ในโรงเรียนทหาร ตำรวจ ซึ่งสอบคัดเลือกมีการแข่งขันอย่างมาก เพราะหากสอบได้ย่อมจะเป็น

หลักประกันว่า จะมีงานทำมีชื่อเสียงและมีอำนาจอยู่ในสังคมด้วย ความต้องการเรียนจึงมีมาก จึงทำให้เกิดโรงเรียนกวดวิชาเพื่อการสอบคัดเลือกเข้าเรียนเป็นการเฉพาะด้วย

การกวดวิชาเพื่อสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยนั้นเป็นสิ่งที่มีความเข้มข้น และมีลักษณะเฉพาะของตน ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 5 ลักษณะ คือ

1) การเรียนกวดวิชาโดยการจ้างครูมาสอนเองที่บ้าน

ลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนเสริมวิชาที่ผู้เรียนยังอ่อนอยู่ หรือเป็นการเพิ่มพูนวิชาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสอบคัดเลือก ได้แก่ วิชาเกี่ยวกับภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นหลัก ผู้ที่ทำหน้าที่สอนมีทั้งมาจากครูในโรงเรียน นิสิตนักศึกษา และบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดจนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอง

2) การเรียนในสถานศึกษากวดวิชาที่เปิดสอนตลอดปี

ลักษณะนี้อาจจะจัดในสถานศึกษาบางแห่งที่มีชื่อเสียง โดยมีคณะอาจารย์ในสถาบันนั้นๆ เป็นผู้สอน หรือสถานกวดวิชาที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยรับสมัครผู้เรียนทั่วไป แนวการสอนก็เป็นการเตรียมตัวผู้เรียนในด้านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการเฉลยข้อสอบและการเก็งข้อสอบด้วย

3) การเรียนในสถานกวดวิชาที่เปิดสอนในช่วงก่อนสอบ

เป็นการกวดวิชาในลักษณะของการติวเข้มที่เป็นการเฉลยข้อสอบ และการเก็งข้อสอบเป็นสำคัญ การกวดวิชาในช่วงก่อนสอบ โดยเฉพาะก่อนสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยนี้ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นพวกเด็กนักเรียนในต่างจังหวัดที่ไม่มีโอกาสเรียนกวดวิชาตลอดปีก็จะเข้ามาเรียนกวดวิชาในช่วงก่อนสอบ ส่วนเด็กนักเรียนในกรุงเทพฯ ในอดีตมักไม่เรียนกวดวิชาช่วงนี้ เพราะได้เรียนกวดวิชาในสถาบันที่เปิดสอนตลอดปีมาแล้ว แต่ในปัจจุบันเกิดปรากฏการณ์เด็กนักเรียนกรุงเทพฯ พากันไปเรียนติวเข้มก่อนสอบกันมากมาย

4) การเรียนกวดวิชาในโรงเรียนของตน

โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ หรือมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดต่างๆ จะเปิดสอนกวดวิชาเพื่อการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยให้แก่เด็กนักเรียนของตนเอง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนักเรียนในโรงเรียนอื่นด้วย การกวดวิชาในลักษณะนี้จะเริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่สองของปีการศึกษา และที่ทำกันอยู่มากคือ การจัดให้เรียนกวดวิชาภายหลังการสอบไล่ประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว

5) ลักษณะการสอบ Pre-Entrance

เพื่อเป็นการทดสอบความรู้ก่อนการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งอาจจะมีการทำโดย คณะนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ หรือสถาบันที่จัดตั้งขึ้น เพื่อทำการทดสอบความรู้ การสอบ Pre-Entrance นี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ได้รับคามนิยมน้อยมากในปัจจุบัน

2.1.4 ปริมาณการเรียนกวดวิชา

ในประเทศไทยนั้น ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2545: 56-57) ได้ศึกษาการเรียนกวดวิชา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนกวดวิชาประมาณร้อยละ 62.1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 59.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 67.4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 58.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1.2

ตารางที่ 2.1.2 ปริมาณการเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในประเทศไทย

รายการ	ม.4		ม.5		ม.6		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เรียนกวดวิชา	468	59.2	538	67.4	340	58.7	1,346	62.1
ไม่เรียนกวดวิชา	322	40.8	260	32.6	239	41.3	821	37.9
รวม	790	100.0	798	100.0	579	100.0	2,167	100.0

ที่มา: ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2545

Mark Bray (1999: 24-25) ได้ศึกษาถึงการเรียนกวดวิชาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก พบว่า ธุรกิจกวดวิชาเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่พบในประเทศแถบเอเชีย แอฟริกา ยุโรป ตะวันออก และอเมริกากลาง ซึ่งมีปริมาณการกวดวิชาแตกต่างกันออกไปดังรายละเอียดในตารางที่ 2.1.3 ปริมาณการกวดวิชาอยู่ในช่วงตั้งแต่ร้อยละ 12-100 โดยนักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองมีปริมาณการกวดวิชาสูงกว่านักเรียนนอกเขตเมือง เช่น ในประเทศกัมพูชา พบว่า ร้อยละ 60 ของนักเรียนโรงเรียนในเมืองเรียนกวดวิชา แต่นักเรียนโรงเรียนในชนบทเรียนกวดวิชาเพียงร้อยละ 9 เท่านั้น ประเทศเกาหลี พบว่า นักเรียนประถมในกรุงโซลเรียนกวดวิชาร้อยละ 82 ส่วนนักเรียนโรงเรียนในชนบทเรียนกวดวิชาร้อยละ 54

ตารางที่ 2.1.3 ปริมาณการเรียนกวดวิชาในต่างประเทศ

ประเทศ	ปริมาณการเรียนกวดวิชา	แหล่งที่มา
บราซิล	นักเรียนโรงเรียนรัฐบาลในเมืองริโอ เดอ จาเนโร เรียนกวดวิชา มากกว่าร้อยละ 50 และส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนกวดวิชาเป็นทางที่จะลดการเรียนซ้ำชั้นได้	Paiva et al., 1997
กัมพูชา	จากการสำรวจโรงเรียนประถม 70 แห่ง พบว่านักเรียนเรียนกวดวิชา ร้อยละ 31 และนักเรียนในเมืองเรียนกวดวิชา ร้อยละ 60	Bray, 1996a; 1999
อียิปต์	ปี 1991/92 นักเรียนจำนวน 9,000 คน เกรด 5 เรียนกวดวิชา ร้อยละ 54 เกรด 8 เรียนกวดวิชา ร้อยละ 74 ปี 1994 ได้สำรวจ 4,729 ครอบครัว พบว่านักเรียนประถมในเมืองเรียนกวดวิชา ร้อยละ 65 และนักเรียนประถมนอกเมืองเรียนกวดวิชา ร้อยละ 53	Fergany, 1994; Hua, 1996
ฮ่องกง	ปี 1996 สำนวนนักเรียน 507 คน พบว่าระดับประถมเรียนกวดวิชา ร้อยละ 45 ระดับมัธยมต้นเรียนกวดวิชา ร้อยละ 26 ระดับมัธยมปลายเรียนกวดวิชา ร้อยละ 34 และนักเรียนระดับที่สูงกว่ามัธยมเรียนกวดวิชา ร้อยละ 41 ปี 1998 ศึกษาจาก 4 โรงเรียน พบว่านักเรียนเกรด 3 เฉลี่ย ร้อยละ 41 และเกรด 6 ร้อยละ 39 เรียนกวดวิชา	Lee, 1996; Lui, 1998
ญี่ปุ่น	ปี 1993 นักเรียนประถม ร้อยละ 24 และนักเรียนมัธยม ร้อยละ 60 เรียนที่สถาบันกวดวิชา และร้อยละ 4 เรียนกวดวิชาที่บ้าน ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดเรียนกวดวิชาเมื่อจบชั้นมัธยมต้น	Japan, 1995; Russell, 1997
เกาหลี	ปี 1997 ในกรุงโซล พบว่านักเรียนประถม ร้อยละ 82 นักเรียนมัธยมต้น ร้อยละ 66 และมัธยมปลาย ร้อยละ 59 เรียนกวดวิชา ส่วนเขตนอกเมืองเรียนกวดวิชา ร้อยละ 54, 46 และ 12 ตามลำดับ	Paik, 1998; See also Yoon et al., 1997
มาเลเซีย	ปี 1990 นักเรียนมัธยม 3, 5 และ 6 ทั้งหมด 8,420 คน เรียนกวดวิชา ร้อยละ 59, 53, 31 ตามลำดับ และร้อยละ 83 เรียนกวดวิชาที่สถาบันกวดวิชาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่ามัธยม	Marimuthu et al., 1991

ตารางที่ 2.1.3 (ต่อ) ปริมาณการเรียนกวดวิชาในต่างประเทศ

ประเทศ	ปริมาณการเรียนกวดวิชา	แหล่งที่มา
มอลตา	ปี 1987/88 สํารวจนักเรียน 2,129 คน พบว่านักเรียนประถมร้อยละ 52 และนักเรียนมัธยมร้อยละ 83 เรียนกวดวิชาและ นักเรียนเกรด 6 ร้อยละ 42 และเกรด 11 ร้อยละ 77 เรียนกวดวิชา	Falzon; Busuttill, 1988
มอริเชียส	ปี 1991 นักเรียนมัธยม 2 เรียนกวดวิชาร้อยละ 56 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 98 ในมัธยม 3-4 และมัธยม 5-6 เรียนกวดวิชาทุกคน ปี 1995 สํารวจนักเรียนเกรด 6 จำนวน 2,919 คนพบว่า เรียนพิเศษ ร้อยละ 78	Foondun, 1998; Kulpoo, 1998
มอริออคโค	ปี 1993 สํารวจครูมัธยมสายวิทย์ในโรงเรียนจำนวน 1,953 คน พบว่า สอนพิเศษร้อยละ 53 นักเรียนชั้นมัธยม 1 เรียนกวดวิชาร้อยละ 27 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78 ในระดับมัธยมปลาย	Cailloids et al., 1998
พม่า	ปี 1991 สํารวจนักเรียนเกรด 9-10 ในเมืองย่างกุ้ง พบว่าเรียนกวดวิชาร้อยละ 91 นักเรียนเกรด 5-8 จำนวน 131 คนเรียนกวดวิชาร้อยละ 66	Gibson, 1992
สิงคโปร์	ปี 1992 สํารวจ 1,052 ครูเรือน และนักเรียน 1261 คนพบว่า นักเรียนประถมร้อยละ 49 และนักเรียนมัธยมร้อยละ 30 เรียนกวดวิชา	Kwan-Terry, 1991; George, 1992; Wong; Wong, 1998
ศรีลังกา	ปี 1990 สํารวจนักเรียน 1,873 คน นักเรียนระดับ 6 และ 11 เรียนกวดวิชาร้อยละ 80 และ 75 ตามลำดับ นักเรียนระดับ 13 สายศิลป์เรียนกวดวิชาร้อยละ 62 สายพาณิชย์เรียนกวดวิชาร้อยละ 67 และสายวิทย์เรียนกวดวิชาร้อยละ 92	de Silva et al., 1991; de Silva, 1994a
ไต้หวัน	ปี 1996 พบว่ามีสถาบันกวดวิชา 4266 แห่ง และนักเรียน 1,505,491 เรียนกวดวิชา ปี 1998 สํารวจนักเรียนมัธยมปลาย 397 คนเรียนกวดวิชาร้อยละ 81	Taiwan, 1997; Tseng, 1998

ตารางที่ 2.1.3 (ต่อ) ปริมาณการเรียนกวดวิชาในต่างประเทศ

ประเทศ	ปริมาณการเรียนกวดวิชา	แหล่งที่มา
แทนซาเนีย	ปี 1995/96 สํารวจนักเรียนเกรด 6 ในเขตเมือง 3 โรงเรียน และนอกเมือง 4 โรงเรียน พบว่าเรียนกวดวิชาร้อยละ 26 ปี 1998 ในโรงเรียนคาร์ รุส ซาลาม นักเรียนเกรด 6 เรียนกวดวิชา ร้อยละ 70 ปี 1995 ในเมืองแซนซิบาร์ นักเรียนเกรด 6 จำนวน 2,286 คน เรียนกวดวิชา ร้อยละ 44	Peasgood et al., 1997; Nassor; Mohammed, 1998
ซิมบับเว	ปี 1995 สํารวจนักเรียนเกรด 6 จำนวน 2,697 คนใน 9 เขต พบว่าเรียนกวดวิชา ร้อยละ 61	Machingaidze et al., 1998

ที่มา: Mark Bray, 1999

2.1.5 เหตุผลในการเรียนกวดวิชา

เหตุผลในการเรียนกวดวิชาจำแนกได้ 4 ประการ (สุพรรณ สุกมลสันต์, 2530: 39-42) ดังนี้

1) เหตุผลทางวิชาการ

1.1 ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด หรือทดแทนความรู้ที่ขาดหายไป เพื่อให้เรียนทันเพื่อนร่วมชั้น หรือเพื่อนร่วมรุ่น

1.2 ต้องการเรียนเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมจากที่เรียนรู้แล้วในหลักสูตรซึ่งตนได้เรียนรู้แล้ว เพื่อให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น

1.3 ต้องการเรียนเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถเรียนลัดไปเรียนชั้น หรือหลักสูตรที่สูงกว่าได้

1.4 ต้องการทบทวน ตรวจสอบ หรือให้แน่ใจในเนื้อหาต่างๆ ที่ตนเรียนหรือรู้อยู่ เพื่อให้แม่นยำมากขึ้นในการสอบเลื่อนระดับที่ตนเรียนอยู่ในปัจจุบัน หรือระดับที่สูงกว่าหรือในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ที่ตนต้องสอบแข่งขันเพื่อบรรจุ

1.5 ต้องการเรียนปูพื้นฐานความรู้บางอย่างที่มีการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น เพื่อให้สามารถเรียนรู้อีกขั้นที่ยากยิ่งขึ้นไปได้

2) เหตุผลทางด้านสติปัญญาและจิตวิทยา

2.1 สติปัญญาของผู้เรียนแตกต่างกัน ทำให้เรียนรู้ได้มากน้อยต่างกัน ในเวลาที่เท่าๆ กัน

2.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ เจตคติ และแรงจูงใจในการเรียนแตกต่างกัน จึงเรียนได้มากน้อยต่างกัน ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

3) เหตุผลเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน

3.1 จุดประสงค์ในการเรียนตั้งไว้สูงมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ประสบผลสำเร็จ

3.2 จุดประสงค์ในการเรียนการสอนไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมากเท่าที่ควร เช่น ไม่มีหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อนและนักเรียนที่เรียนเก่ง แต่มุ่งสอนความต้องการแต่เฉพาะนักเรียนที่มีความรู้ระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนอ่อนและนักเรียนเก่งมีปัญหาในการเรียน

3.3 หลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียนมีปัญหาในการเรียนหรือเข้าใจความแตกต่างเหล่านี้

3.4 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนในแต่ละชั้น และในแต่ละระดับมีมากมายเกินไป และแยกย่อยมากเกินไป จนทำให้ผู้สอนและผู้เรียนไม่สามารถจะทำได้สำเร็จทุกอย่างในเวลาจำกัด

3.5 หลักสูตรการสอนไม่สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาที่ผู้เรียนต้องการจะทำการศึกษาต่อไป เช่น ในกรณีของการกวดวิชาภาษาอังกฤษเข้ามหาวิทยาลัย เพราะว่าวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันนี้ ซึ่งเน้นทางการเรียนการสอนเพื่อการสื่อความหมาย (Communicative Approach) แต่ข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยยังเน้นที่การทดสอบแบบเดิมอยู่ คือแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) จึงทำให้ผู้เรียนมีปัญหาในการทำการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ดังนั้นนักเรียนจึงต้องขวนขวายหาที่เรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษตามแนวทางที่ข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยเคยออกในปีที่ผ่านมา เป็นต้น

3.6 หลักสูตรกำหนดให้โรงเรียนสอนในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือเป็นไปได้ น้อยมากในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้เรียนตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และให้มีการเรียนซ่อม ในกรณีที่นักเรียนไม่อาจบรรลุสิ่งที่สอนได้ เพราะว่าในทางปฏิบัติโรงเรียนโดยมากไม่อาจทำได้ เพราะสาเหตุมากมาย เช่น ในกรณีวิชาภาษาไทย โรงเรียนโดยมากขาดห้องเรียนสำหรับสอนซ่อม ขาดอุปกรณ์การสอน ขาดงบประมาณดำเนินการ ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญวิชาภาษาไทย ขาดความสนใจในเนื้อหาวิชา แม้แต่ครูและผู้บริหารก็ไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย และแม้ว่าจะ

มีการจัดสอนได้ ก็ไม่อาจทำได้มากเพียงพอ เช่น ทำได้เพียง 1 คาบ/สัปดาห์ เพราะว่ามีนักเรียนต้องเรียนหลายวิชา และต้องรีบเดินทางกลับบ้านในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้การเรียนการสอนซ่อมที่ทางโรงเรียนหรือหลักสูตรกำหนดไว้ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้นถ้านักเรียนประสงค์จะเรียนต่อในระดับที่สูงกว่า เช่นในระดับมหาวิทยาลัย จึงต้องพึ่งการกวดวิชาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4) เหตุผลจากการถูกบังคับทางสังคม

4.1 สังคมปัจจุบันนี้มีการแข่งขันกันในระดับสูงมาก รวมทั้งการแข่งขันกันทางการศึกษาด้วย เพราะโรงเรียนและสถานศึกษา รวมทั้งตำแหน่งหน้าที่การงานมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามาแล้ว จึงทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องพยายามขวนขวาย หาความรู้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้เพื่อแข่งขันกับผู้อื่น ผลที่ตามมาอย่างหนึ่งก็คือ การต้องเรียนกวดวิชา

4.2 สังคมมีค่านิยมยกย่องคนเก่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนเรียนเก่ง ซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจของพี่น้องและวงศ์ตระกูล จึงทำให้ทุกคนพยายามเรียนให้ได้มากที่สุดและสูงที่สุด เช่น พยายามเรียนให้ได้สำเร็จระดับมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะจากมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีชื่อเสียงซึ่งมีอยู่จำนวนจำกัด จึงทำให้เกิดการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น โดยบุคคลต่างๆ เหล่านี้ส่วนหนึ่งอาจไม่สนใจด้วยซ้ำไปว่า เรียนสำเร็จแล้วจะมีงานทำหรือไม่ก็ตาม แต่ต้องการเป็นคนเก่งของพ่อแม่ เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของตนเอง

4.3 สังคมยังคงมีความเห่อความเป็นนักเรียนนอกอยู่ แม้ว่าการศึกษาวិทยาการต่างๆ บางสาขาจะเรียนจากในประเทศหรือต่างประเทศก็ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ก็ยังมีลูกหลานของครอบครัวที่มีฐานะดี หรือฐานะปานกลางที่เรียนเก่ง หรือพอเรียนได้จำนวนมาก ต้องการจะไปรับการศึกษาในต่างประเทศ จึงต้องมีการกวดวิชากันมากเพื่อให้สอบชิงทุนให้ได้ หรือเพื่อให้สามารถสอบภาษาอังกฤษให้ผ่านตามที่มหาวิทยาลัยต่างๆ กำหนดไว้ จึงทำให้มีการกวดวิชาภาษาอังกฤษกันมากที่สุดสำหรับบุคคลเหล่านี้ ที่รองลงมาก็คงจะได้แก่กวดวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลเหล่านี้ต้องสอบ TOFEL (TEST OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE) และ GRE (GRADUATE RECORD EXAMINATION) เป็นต้น

4.4 จากการถูกลัทธิเอาอย่างบังคับให้จ่ายอมต้องกวดวิชา ซึ่งลัทธิเอาอย่างนี้อาจเกิดจากที่ผู้ปกครองชักจูง ชี้นำ เกลี้ยกล่อม หรือข่มขู่ให้นักเรียนกลัวว่าการที่ไม่ได้เรียนกวดวิชานั้นเป็นปมด้อยของเด็ก จะทำให้เด็กเรียนแข่งขันหรือสอบแข่งขันสู้ผู้อื่นไม่ได้ เพราะวาคคนอื่นๆ เขาก็เรียนกัน ทำให้นักเรียนจำต้องเรียนกวดวิชาด้วยเพื่อตามใจผู้ปกครอง หรือบางกรณี

นักเรียนก็บีบบังคับให้ผู้ปกครองเห็นความจำเป็นว่า ตนเองต้องเรียนกวดวิชาเพราะว่าเพื่อนๆ เขาเรียนกันจนเป็นแพชั่นกันทุกคน

2.1.6 ผลของการเรียนกวดวิชา

การเรียนกวดวิชานั้นมีผลทั้งต่อผู้เรียนเองและสังคม โดยส่วนรวม ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

● ผลต่อผู้เรียน

การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อความสำเร็จในการสอบของผู้เรียนกวดวิชา เนื่องจากการเรียนกวดวิชาส่วนใหญ่จะมีเนื้อหามุ่งเน้นที่การสอบเป็นสำคัญ (ประภาภรณ์ เจริญกุล, 2544: 16) จากการศึกษาของ ยูพา วีระไวทยะ และคณะ (2532) พบว่า การเรียนกวดวิชามีความสัมพันธ์กับการสอบคัดเลือก โดยมีแนวโน้มว่านักเรียนที่เรียนกวดวิชาจะสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนกวดวิชา เช่นเดียวกับการศึกษาของ Mark Bray (1999) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ที่พบว่า การเรียนกวดวิชาส่งผลต่อความสำเร็จในการสอบคัดเลือก โดยที่จำนวนผู้สอบได้นั้นเป็นผู้เรียนกวดวิชามากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนกวดวิชา

ถึงแม้ว่าการเรียนกวดวิชาจะส่งผลต่อการสอบคัดเลือก แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลทำให้นักเรียนสอบคัดเลือกได้เช่นกัน มิใช่จะมีเพียงการเรียนกวดวิชาอย่างเดียว จากการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) พบว่า การที่ผู้เรียนกวดวิชาจะสามารถสอบคัดเลือกได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนที่จะสามารถนำความรู้เดิมผสมผสานกับความรู้ที่ได้จากการเรียนกวดวิชาไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ผลการเรียนเดิมก็เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อการสอบคัดเลือกด้วย

● ผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม

ระบบกวดวิชาจะมีผลดีก็แต่เฉพาะตัวของผู้ที่กวดวิชาและผู้ที่มีอาชีพในการกวดวิชา ซึ่งผลดีดังกล่าวเป็นผลจากการเปิดช่องของระบบการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมรวมทั้งช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่มากในสังคม นอกจากนี้ระบบกวดวิชาส่งผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวมพิจารณาเป็นประเด็นย่อยได้ 4 ประเด็น (อภิชัย พันธเสน, 2530: 30-31) ดังนี้

1) ระบบกวดวิชามีส่วนเสริมให้ความแตกต่างทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีมากอยู่แล้วขยายกว้างมากขึ้น เพราะการกวดวิชาเป็นผลดีต่อการแข่งขัน สำหรับผู้ที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันอยู่แล้ว

2) ระบบกวดวิชาตั้งแต่ระดับก่อนอนุบาล อนุบาลและสูงขึ้น มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวและความสุขที่เกิดจากความอบอุ่นของครอบครัวดังเช่นเคยมีในอดีต การกวดวิชาจะสร้างความเป็นกลไกในตัวมนุษย์มากขึ้น ในลักษณะเป็นหน้าที่เหมือนหุ่นยนต์ และมีส่วนผลักดันให้สังคมมนุษย์มีแนวโน้มในลักษณะแบ่งงานแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนตามสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจเหมือนเช่นสังคมฝั่ง การกล่าวเช่นนี้อาจจะมองภาพไปไกลเกินความเป็นจริงในขณะนี้ แต่เป็นแนวโน้มที่สามารถจะเห็นได้อย่างชัดเจน

3) เป็นการลดคุณค่าของการศึกษาในความหมายของการค้นคว้าหาความรู้ให้มีความรู้จริง และขยายขอบข่ายพรมแดนของความรู้ออกไป ระบบกวดวิชาเป็นเพียงระบบ “เทียบความรู้” เป็นระบบที่ทำลายแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ใหม่ให้แตกฉานออกไปมาก ดังนั้นยังระบบกวดวิชาที่มีความสำคัญและมีลักษณะที่เด่นชัดเท่าใด ย่อมเป็นการทำลายคุณค่าของระบบการศึกษาที่แท้จริงมากขึ้นเท่านั้น

4) เป็นการทำลายนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาให้มีลักษณะคล่องตัวและเปิดโอกาสให้มีความคิดริเริ่มในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับการศึกษามากยิ่งขึ้นกว่าก่อน มีข้อเสนอของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2517 โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้มีนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ได้มาก แต่ระบบกวดวิชานั้นวิชาสามัญตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถม และมัธยม เพื่อเตรียมตัวสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันศึกษาที่จำกัดรับ ทำให้มีการกวดชันการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นมา เป็นการทำลายนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในหลักสูตร

2.1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนกวดวิชาในระดับประถมศึกษานั้นมีเพียงงานวิจัยเรื่อง “การสอนพิเศษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร” ของ เปรมฤดี มหาสาคร (2532) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนพิเศษมีรูปแบบการจัด 2 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะเป็นโรงเรียนซึ่งสอนในโรงเรียนปกติแต่เปิดสอนพิเศษนอกเวลาเรียน และวันหยุดราชการ แบ่งหลักสูตรเป็น 2 แบบ คือ แบบเร่งรัดสอน 1-2 เดือน เรียนวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 08.00 น. ถึง 16.00 น. ค่าบริการสอน 801 บาทถึง 1,100 บาท และแบบธรรมดา

สอน 3-5 เดือน เรียนวันเสาร์หรืออาทิตย์ เวลา 07.00 น. ถึง 12.00 น. ค่าบริการสอน 501 บาท ถึง 1,000 บาท

2) ลักษณะไม่เป็นโรงเรียน สอนตามบ้านนักเรียนหรือบ้านครู มีจำนวนนักเรียนเรียนและครูไม่แน่นอน โดยเรียนวันธรรมดาทุกวัน เวลา 16.00 น. ถึง 17.00 น. ค่าบริการสอน 100 บาทถึง 300 บาทต่อเดือน

ประเภทการเรียนการสอนพิเศษ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เรียนเพื่อการสอบคัดเลือกเข้าเรียน ผู้ปกครองและนักเรียนส่วนใหญ่พอใจรูปแบบและประเภทการเรียนการสอน

ปริญญา แก้วไทรนันท์ (2544) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนกวดวิชา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด ส่วนใหญ่เรียนกวดวิชาที่โรงเรียนกวดวิชา ใน 1 สัปดาห์เรียนกวดวิชา 2 วัน ส่วนใหญ่เรียนในวันหยุด (วันเสาร์และวันอาทิตย์) และใช้เวลาเรียนกวดวิชา 4-6 ชั่วโมง/สัปดาห์ เหตุผลในการเรียนกวดวิชาอันดับที่หนึ่ง คือ เพื่อเตรียมตัวในการสอบเอนทรานซ์ รองลงมา ระบุว่าเพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาวิชาที่เรียนจากการเรียนปกติ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเรียนกวดวิชามากที่สุด คือ ตัวนักเรียนเอง

งานวิจัยของ รศ.ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2545) เรื่อง “การกวดวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย” พบว่า ปัจจุบันมีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนกวดวิชาประมาณ 331,805 คน จากทั้งหมด 1,106,016 คน โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากแผนกวิทย์-คณิต นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสูง และเป็นนักเรียนในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท โดยนักเรียนระบุสาเหตุที่ต้องเรียนกวดวิชาว่า เรียนเพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น เพื่อเตรียมศึกษาต่อ และเรียนล่วงหน้าก่อนเรียนในชั้นเรียนปกติ ตามลำดับ โดยให้เหตุผลที่เลือกเรียนกวดวิชาเพราะอาจารย์ผู้สอนสอนเข้าใจง่าย สนุก และไม่น่าเบื่อ นักเรียนที่เรียนกวดวิชาส่วนใหญ่ใช้เวลาอย่างน้อยประมาณสัปดาห์ละ 6 - 10 ชั่วโมง เหตุผลในการเลือกสถานที่กวดวิชานั้นนักเรียนคำนึงถึงชื่อเสียงของโรงเรียนมากที่สุด ส่วนรายวิชาที่นักเรียนนิยมเรียนกวดวิชาคือ คณิตศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ และภาษาอังกฤษ ตามลำดับ มูลค่าการกวดวิชาต้องใช้จ่ายเงินปีการศึกษาละ 1,600 ล้านบาท ส่วนวิธีการที่จะลดการกวดวิชาของกลุ่มนักเรียน สรุปได้ว่า ควรพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียนให้ดีขึ้น พัฒนาโรงเรียนและมหาวิทยาลัยทุกแห่งให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน และลดค่านิยมในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง ตามลำดับ

การเรียนกวดวิชานั้นถือเป็นการลงทุนทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องศึกษาแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

2.2 แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา

2.2.1 สาระสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์ เป็นต้นทุนในการผลิตอย่างหนึ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการสร้างความมั่งคั่งของชาติ ดังนั้นการลงทุนในทุนมนุษย์เพื่อให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นจะทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มมากขึ้นด้วย นักเศรษฐศาสตร์ยุคคลาสสิกจำนวนมากได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาได้ช่วยเพิ่มความสามารถทางการผลิตของแรงงาน เช่นเดียวกันกับการซื้อเครื่องจักรใหม่หรือทุนทางกายภาพอื่นๆ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตของโรงงานหรือกิจการนั้น (Woodhall, 1987: 21)

Adam Smith (1776) ถือว่าทักษะและความสามารถที่เป็นประโยชน์ของมนุษย์เป็นทุนอย่างหนึ่งซึ่งทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ทักษะของมนุษย์เปรียบเสมือนเครื่องจักรที่ต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่าย และมีผลได้ในรูปของกำไร

Jean Baptisete Say (1939) มองว่าทักษะและความสามารถเป็นสิ่งที่ได้มาโดยมีค่าใช้จ่ายและทำให้กำลังการผลิตของแรงงานสูงขึ้น และทำให้มีรายได้หรือกำไรกลับมาในอนาคต

Edward Denison (1954) มองว่าทักษะและความสามารถต่างๆ เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวมนุษย์ และมีผลต่อการเพิ่มคุณภาพของมนุษย์ในฐานะที่เป็นหน่วยผลิตทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับความก้าวหน้าทางเทคนิคในทุนทางกายภาพอื่นๆ ที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพของสินค้าทุน

เมื่อมองการศึกษาในฐานะกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาทุนมนุษย์ก็อาจสังเกตได้ว่า การศึกษาเป็นทั้งสินค้าทุนและสินค้าบริโภคในขณะเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นการพิจารณาในแง่ของผู้รับการศึกษาว่าผลได้ที่ผู้รับการศึกษาได้รับนั้นอาจเป็นไปได้ทั้งในรูปของรายได้และในรูปของความพึงพอใจ แท้จริงแล้วผลที่ได้จากการศึกษาอาจตกอยู่กับตัวผู้รับการศึกษาและครอบครัวก็ได้ และจะตกอยู่กับชุมชนหรือสังคมโดยส่วนรวมในขณะเดียวกันก็ได้ (เทียนฉาย กิระนันท์, 2532: 5)

ดังที่ Nassau Senior (1939) ได้กล่าวไว้ การศึกษาในบางกรณีเป็นการลงทุนเพื่อหวังผลกำไรในอนาคต แต่ในบางกรณีเป็นความชื่นชมยินดีที่เห็นว่าบุตรมีการศึกษาที่ดี คือ มองการศึกษาว่าเป็นทั้งการลงทุนและการบริโภคด้วย

Woodhall กล่าวถึงการลงทุนในเด็กว่า ทางเลือกแรกสำหรับผู้ปกครองเพื่อที่ ทำให้คุณภาพของเด็กๆ ดีขึ้นก็คือ การลงทุนในการศึกษา ผู้ปกครองเลือกที่จะจ่ายเพราะทำให้ได้รับความพอใจเพิ่มขึ้นจากการที่เด็กมีคุณภาพดีขึ้น และยังคงการแน่ใจว่าเด็กๆ จะมีรายได้เท่าเทียมหรือมากกว่าตัวผู้ปกครองเองในอนาคต (Woodhall, 1987: 418)

สรุป ทฤษฎีทุนมนุษย์ อธิบายว่า ทักษะและความสามารถไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่ต้องลงทุนสร้างทักษะและความสามารถก่อนเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพทางการผลิตที่สูงขึ้นในอนาคต การลงทุนในทุนมนุษย์หรือการได้มาซึ่งทักษะและความสามารถจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย ซึ่งทักษะและความสามารถนั้นจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตและการเพิ่มขึ้นของเงินได้ในที่สุด การศึกษาจะเป็นการลงทุนหรือการบริโภคอย่างไรก็ตามก็ทำให้เกิดค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนทางการศึกษาที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

2.2.2 สาธารณประโยชน์เกี่ยวกับต้นทุนทางการศึกษา

ในส่วนของต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายเพื่อศึกษานั้น เทียนฉาย กิระนันท์ (2532) ได้กล่าวไว้ว่า ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายนั้นคือส่วนที่บุคคลเสียหรือจ่ายไป (เพื่อให้ได้มาซึ่งการศึกษา) ส่วนของต้นทุนทางตรงของการศึกษานั้นจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของต้นทุนของการศึกษาทั้งหมด กล่าวคือเป็นค่าใช้จ่ายที่บุคคลหนึ่งๆ ขอมเสียเป็นค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม ค่าหนังสือ และอาจรวมถึงค่าอาหารและที่พักด้วย ซึ่งเรียกส่วนนี้ว่าเป็นต้นทุนที่เป็นตัวเงินชัดเจน แต่ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของการศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญเช่นกันคือค่าเสียโอกาส ซึ่งหมายถึงเวลาที่ใช้ไปในการศึกษา ซึ่งมีเวลานั้นแล้วอาจใช้เวลานี้ทำกิจกรรมอื่นๆ เช่นทำงานและมีรายได้ รายได้ส่วนที่เสียสละไปนั้นก็ต้นทุนอีกส่วนหนึ่งของการศึกษาด้วย ที่เรียกว่าต้นทุนภายใน เพราะฉะนั้นแม้ว่าการที่คนๆ นั้นจะได้เข้ารับการศึกษโดยไม่มีเสียค่าใช้จ่ายตัวเงินใดๆ (เช่น ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ไม่มีค่าหนังสือ และอื่นๆ) ก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าต้นทุนแท้จริงของการศึกษามีค่าเป็นศูนย์ นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงต้นทุนเชิงสถาบัน (institutional cost) และต้นทุนอื่นๆ ด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับต้นทุนทางการศึกษาของ Hanson ได้รวมต้นทุนของสังคมและส่วนบุคคล โดยแยกต้นทุนทางสังคมออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้คือ

- ต้นทุนเพื่อการดำเนินการของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น เงินเดือนผู้สอน อุปกรณ์การสอน ค่าเสื่อมราคาของครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้าง
- ค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนเสียรายได้จากการทำงาน ถ้าคนเหล่านี้ไม่เรียน รัฐบาลก็จะมีรายได้ส่วนนี้เพิ่มขึ้น ส่วนต้นทุนทางการศึกษาของ

ผู้เรียนประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมทางการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่เสียเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับการเรียนของแต่ละคน เช่น ค่าหนังสือ ค่าเดินทาง (W.L. Hanson, 1963: 67 อ้างถึงใน จรรยาภรณ์ พานิชเจริญงาม. : 15-16)

A.R.Kamat ได้ให้ความหมายของค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาว่าหมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่ลงทุนไปเพื่อการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านสถาบัน (Institutional Cost) และค่าใช้จ่ายด้านตัวนักเรียน (Student Cost) (A.R.Kamat, 1968: 77)

- ค่าใช้จ่ายด้านสถาบัน (Institutional Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่สถาบันการศึกษาจ่ายไปเพื่อให้การศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายด้านดำเนินการ (Operating Cost) เช่น เงินเดือน ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และค่าใช้จ่ายด้านลงทุน (Capital Cost) เช่น ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง ครุภัณฑ์
- ค่าใช้จ่ายด้านตัวนักเรียน (Student Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครอง หรือผู้เรียนต้องใช้จ่ายในขณะที่ศึกษา ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือ และอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่าที่พัก และค่าเสียโอกาสในการทำงาน (Opportunity Cost)

Richard Perlman กล่าวว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 2 อย่าง (Richard Perlman, 1973: 13-15 อ้างถึงใน รุ่งทิพย์ เหล่าคำ, 2521: 14-15) คือ

1. ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายหรือลงทุนไปจริงเพื่อการศึกษา แบ่งเป็น

1.1 ค่าใช้จ่ายทางตรงของสังคม (Social Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่สังคมลงทุนให้กับการศึกษา ได้แก่ ค่าจ้างครู ค่าอุปกรณ์ ค่าที่ดิน ค่าอาหาร ทางสถาบันการศึกษาอาจได้รับจัดสรรจากเงินงบประมาณ เงินภาษีหรือเงินบริจาคอื่นๆ

1.2 ค่าใช้จ่ายทางตรงส่วนตัว (Private Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่แต่ละคนลงทุนเพื่อที่จะได้รับการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนและอื่นๆ

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Cost) เป็นรายได้ที่เสียไป (Earning Foregone) เนื่องจากการที่บุคคลใช้เวลามาเรียนหนังสือแทนที่จะไปทำงาน จึงทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับรายได้ เรียกว่า ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)

พฤษี ศรีบรรณพิทักษ์ (2546) แบ่งต้นทุนของการศึกษาเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. ต้นทุนทางตรง (Direct Costs) คือ ต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เพื่อการศึกษา โดยตรง ประกอบด้วย

- ต้นทุนของสถานศึกษา เช่น ค่าที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ เงินเดือน ค่าสาธารณูปโภค
- ต้นทุนของผู้เรียน เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่ารายค่าใช้จ่ายในการมาเรียน
- ต้นทุนของสังคม เป็นต้นทุนที่เกิดจากต้นทุนของสถานศึกษาและต้นทุนของผู้เรียนรวมกัน

2. ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Costs) คือ รายได้ที่เสียไปจากการใช้ทรัพยากรนั้นเพื่อการศึกษา ได้แก่ ค่าเสียโอกาส (Opportunity Costs) เช่น รายได้ที่เสียไปของผู้เรียนหรือของสถานศึกษาก็ได้

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องต้นทุนและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา สรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายทางสังคม เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาให้แก่สังคม ส่วนรวม ได้แก่

1.1 ค่าใช้จ่ายทางตรง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้จัดการศึกษาหรือสถาบันการศึกษารับภาระเป็นผู้จ่ายเพื่อให้เกิดบริการการศึกษา แยกเป็น 2 ส่วนคือ ค่าใช้จ่ายดำเนินการ เป็นค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาต้องจ่ายในแต่ละปี ซึ่งเป็นทั้งค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิต และค่าใช้จ่ายในการบริหารทั่วไป เช่น เงินเดือน ค่าสาธารณูปโภค ค่าวัสดุ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายลงทุน เป็นค่าใช้จ่ายของสถาบันการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ถาวร ได้แก่ ที่ดิน อาคาร และครุภัณฑ์ เป็นต้น

1.2 ค่าใช้จ่ายทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายของสถาบันการศึกษาในรูปของค่าเสียโอกาส ได้แก่ รายได้ที่สูญเสียไปจากการลงทุนทางด้านการศึกษาแทนที่จะไปลงทุนหาผลประโยชน์ทางด้านอื่น

2. ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล เป็นค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการการศึกษา ได้แก่

2.1 ค่าใช้จ่ายทางตรง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้รับบริการการศึกษาต้องเสียไปในรูปของตัวเงินให้กับสถาบันการศึกษา เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมต่างๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่เกิดจากการเข้ารับบริการการศึกษา เช่น ค่าหนังสือ ค่าอาหาร ค่าเดินทาง เป็นต้น

2.2 ค่าใช้จ่ายทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายของผู้รับบริการการศึกษาในรูปของค่าเสียโอกาส ได้แก่ รายได้ที่ต้องสูญเสียไปของผู้เรียน

ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาจัดเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นต้นทุนที่ผู้เรียนต้องเสียไปเนื่องจากการเรียนกวดวิชา สำหรับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชานั้นจะเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลทางตรงประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายที่เสียให้กับสถาบันกวดวิชาต่างๆ เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าลงทะเบียน ค่าเอกสารประกอบการเรียน โดยการเรียนกวดวิชาแต่ละแห่งจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน เช่น หากเรียนกับผู้สอนตัวต่อตัว ผู้สอนมักจะคิดค่าเรียนเป็นรายชั่วโมง หากเรียนกับสถาบันกวดวิชามักจะคิดค่าเรียนเป็นคอร์ส ๆ ละประมาณ 1,000 - 4,000 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.2.1 นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชายังรวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียนที่เกิดจากการไปเรียนกวดวิชา เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า เป็นต้น ทั้งนี้ในการศึกษาค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชานั้นที่ผ่านมาจะเป็นการศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียให้กับสถาบันกวดวิชาหรือผู้สอนตามอัตราที่กำหนด และค่าเดินทางไปเรียนกวดวิชาเท่านั้น เนื่องจากการประมาณค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้ามันทำได้ยาก

ตารางที่ 2.2.1 อัตราค่าเล่าเรียนของโรงเรียนกวดวิชาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ชื่อโรงเรียนกวดวิชา	การเก็บค่าเรียนคิดตาม		จำนวนเงิน
	หลักสูตร	วิชาที่สอน	
1. โรงเรียนบ้าน คำนวม	- คณิตศาสตร์ เพื่อเตรียมสอบ เข้า ม. 1	- คณิตศาสตร์	2,500 บาท/คอร์ส
	- Genius Math ประถมปลาย		3,000 บาท/คอร์ส
	- Olympic Math ประถมปลาย		3,500 บาท/คอร์ส
	- คณิตศาสตร์ควบสังคม เพื่อ สอบเข้า ม.1		3,500 บาท/คอร์ส
	- ทำเกรคในโรงเรียน	- สังคม วิทย	3,000 บาท/วิชา
2. THE TUTOR	- ล่วงหน้า ประถม	- คณิต สปช. อังกฤษ	1,500 บาท/คอร์ส
	- เรียนเก่งประถม	- คณิต สปช. อังกฤษ ไทย	2,500 บาท/คอร์ส
3. SUNYA CENTER	- เตรียมความพร้อมสอบเข้า สถาบันที่มีชื่อเสียง	- คณิต ไทย สปช. และความถนัด ทางการเรียน	3,000 บาท/เทอม
	- ดิวเข้มพิเศษคณิตศาสตร์ ป.6	- คณิตศาสตร์	2,000 บาท/เทอม
4. KUMON	- คณิตศาสตร์	- คณิตศาสตร์	1,284 บาท/วิชา/ เดือน
	- ภาษาอังกฤษ	- ภาษาอังกฤษ	
5. ศูนย์การศึกษา ต่อเนื่องจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	- GO INTERNATIONAL WITH ENGLISH	- ภาษาอังกฤษ	19,800 บาท/ ระดับ
	- IT GENIUS	- คอมพิวเตอร์ สำหรับเยาวชน	23,880 บาท/ปี
	- MATH SQUARE	- คณิตศาสตร์	14,880 บาท/ปี
6. JIE CENTER	- คอร์ส ป.6	- อังกฤษ วิทย คณิต	8,500 บาท/คอร์ส
7. THE SMART TUTOR	- ครูสอนที่บ้าน	- คณิต อังกฤษ วิทย ไทย สังคม	150 บาท/คน/ ชม.

2.2.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา

เนื่องจากการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชายังไม่มีผู้ทำการวิจัยมาก่อน ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการเรียนกวดวิชาของแต่ละคน ดังนั้นจึงต้องกล่าวถึงตัวแปรต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนกวดวิชา ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

กาญจนา ชูครุวงศ์ และชอุ่ม มงคล (2526) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการเรียนกวดวิชา ผลการเรียนเดิม ตลอดจนภูมิหลังของนักเรียน ที่มีผลต่อการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา จากการศึกษาพบว่า เพศ อาชีพ และระดับการศึกษาของบิดา-มารดา รายได้รวมของครอบครัว โรงเรียนเดิม ภูมิฐานะเดิม ผลการเรียนเดิม การเรียนกวดวิชา และประเภทของโรงเรียนกวดวิชา ต่างก็ล้วนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการสอบคัดเลือกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการเรียนเดิมของนักเรียนจะมีระดับอิทธิพลสูงสุด ในขณะที่ระดับอุดมศึกษาการกวดวิชาและผลการเรียนเดิมของนักศึกษาเป็นตัวแปรที่มีระดับอิทธิพลสูง

วรรณนทร พลภาณุมาศ (2541) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนกวดวิชาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) เพศ นักเรียนเพศหญิงมีการเรียนกวดวิชา มากกว่าเพศชาย 2) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่มีระดับการเรียนสูงจะมีการเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนที่มีระดับการเรียนต่ำ 3) คุณสมบัติของการสมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัย นักเรียนที่ใช้วุฒิมัธยมปลายจะมีการเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนที่ใช้วุฒิสอบเทียบหรือวุฒิอาชีวศึกษา 4) วิธีการสอบคัดเลือก นักเรียนที่สอบผ่านคัดเลือกโดยวิธีเอนทรานซ์จะมีการเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนที่ผ่านคัดเลือกด้วยวิธีพิเศษหรือโควต้า และ 5) ระดับรายได้ของบิดามารดา นักเรียนที่บิดามารดามีรายได้สูงจะมีการเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีรายได้ต่ำ

ประภากรณ์ เจริญกุล (2544) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาและความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ โรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา ผลการเรียนเดิม และขนาดโรงเรียน โดยนักเรียนชายมีความน่าจะเป็นในการเรียนกวดวิชา มากกว่านักเรียนหญิง นักเรียนที่มีอายุมากมีความน่าจะเป็น

เป็นในการเรียนกวดวิชามากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อย นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ระดับ 20,001-30,000 บาท มีความน่าจะเป็นในการเรียนกวดวิชามากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำกว่า 20,001 บาทและนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา มีผลในทางลบกับความน่าจะเป็นในการเรียนกวดวิชา นักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำจะมีความน่าจะเป็นในการเรียนกวดวิชามากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับสูง และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความน่าจะเป็นในการเรียนกวดวิชาน้อยกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

จิตติมา อัจฉริยากุล (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ผลการเรียนของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัวของนักเรียน ค่านิยมของนักเรียน ค่านิยมทางสังคม การได้รับการข้อมูลข่าวสาร การได้รับการแนะนำจากอาจารย์ การพูดคุยและชักชวนจากเพื่อน และการแนะนำและการสนับสนุนจากบิดามารดาและญาติพี่น้อง ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ระดับชั้นเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และการรับรู้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนกวดวิชา

หม่อมหลวงพงศ์ถวัลย์ ทวีวงศ์ (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเรียนกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ และคะแนนเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการเรียนกวดวิชาของนักเรียน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่แผนการเรียน ระดับชั้นเรียน และรายได้ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการเรียนกวดวิชาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านการเรียนกวดวิชาของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน ปัจจัยด้านอิทธิพลชักจูงจากบุคคลและสื่อ และปัจจัยด้านค่านิยมทางสังคม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับแรงจูงใจในการเรียนกวดวิชาของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีปัจจัยหลายด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนกวดวิชาของนักเรียน เช่น เพศ ผลการเรียน ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง ขนาดโรงเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรออกเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายอื่นๆ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลมีตัวแปรที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเรียน กวดวิชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ และผลการเรียน

ปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีตัวแปรที่น่าจะมีความสัมพันธ์ กับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ครอบครัว

ปัจจัยด้านโรงเรียน

ปัจจัยด้านโรงเรียนมีตัวแปรที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการ เรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ขนาดโรงเรียน สังกัด โรงเรียน และวิธีการเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายอื่นๆ มีตัวแปรที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายใน การเรียนกวดวิชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ในโรงเรียนปกติ ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าเสื้อผ้าชุดนักเรียน และค่าหนังสืออ่าน เพิ่มเติม

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา

ประภรณ์ เจริญกุล (2544) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของผู้เรียนกวดวิชาและผู้ไม่เรียน กวดวิชาในการเตรียมตัวสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าใช้จ่ายของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาสูงกว่าค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมเพื่อเตรียมตัวสอบของนักเรียนที่ไม่ เรียนกวดวิชาค่อนข้างมาก โดยค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมทางการศึกษาของกลุ่มผู้เรียนกวดวิชาเฉลี่ย ประมาณ 10,331.96 บาทต่อปี ในขณะที่ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมทางการศึกษาของกลุ่มผู้ที่ไม่เรียนกวด วิชาเฉลี่ยประมาณ 640.87 บาทต่อปี

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2545) ที่ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายที่ เกิดขึ้นจากการกวดวิชาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศไทย โดยแยกเป็นค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในส่วนของค่าเล่าเรียน กรณีที่เรียนจากโรงเรียนกวดวิชา

ค่าเล่าเรียนจะประมาณ 1,800 บาทต่อคอร์ส และกรณีที่เรียนจากที่อื่นซึ่งไม่ใช่โรงเรียนกวดวิชา ค่าเล่าเรียนจะประมาณ 1,400 บาทต่อคอร์ส ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าเดินทาง ค่าขนม ค่าชอปปิง เดือนละ 400 บาท ค่าใช้จ่ายโดยรวมที่เกิดขึ้นจะมีค่าประมาณ 3,318,050,000 บาทต่อปี

งานวิจัยของ บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด (2546) สำรวจ “ท่านเลือกโรงเรียนให้ลูกอย่างไร” โดยสุ่มตัวอย่างกระจายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากกลุ่มตัวอย่าง 1,585 ครัวเรือน โดยเลือกเฉพาะผู้ปกครองที่มีบุตรหลานที่กำลังศึกษาในระหว่างชั้นอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และกำลังต้องเปลี่ยนสถานศึกษาเท่านั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าใช้จ่ายในการเตรียมตัวเพื่อเข้าศึกษาต่อเฉลี่ย 22,501.68 บาท/ครัวเรือน โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชา 4,819.17 บาท/ครัวเรือน โดยคาดว่าจะทำให้บุตรหลานมีโอกาสมากขึ้นในการจะได้เข้าไปศึกษาต่อในโรงเรียนที่ต้องการ ซึ่งบางครัวเรือนอาจมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่านี้ ถ้าเลือกเรียนหลายวิชาและหลายสถานที่ โดยที่ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เป็นเม็ดเงินที่สะพัดในธุรกิจกวดวิชาเท่านั้น ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นอื่นๆ เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหาร เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายในการเตรียมตัวด้านอื่นก็ยังมีค่าใช้จ่ายในการวิ่งเต้นเพื่อให้เข้าโรงเรียนที่ต้องการได้ 11,902.56 บาท/ครัวเรือน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก 5,779.95 บาท/ครัวเรือน

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศนั้น Mark Bray (1999) พบว่า ค่าใช้จ่ายในการกวดวิชาของประเทศต่างๆ นั้นเป็นจำนวนเงินที่มากมาย เช่น ในญี่ปุ่นช่วงกลางทศวรรษที่ผ่านมาการกวดวิชามีรายได้ประมาณ 14,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในสิงคโปร์ ปี 1992 ครัวเรือนได้ใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาประมาณ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศพม่า พบว่า โรงเรียนมัธยมปลายในเมืองมีรายได้ร้อยละ 16 จากครอบครัวนักเรียนและการกวดวิชาทำให้ตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 27 ในกัมพูชา แม้แต่ในระดับประถมศึกษาแล้วยังเสียค่ากวดวิชาประมาณร้อยละ 7 ของค่าใช้จ่ายการศึกษาทั้งหมดและเพิ่มมากขึ้นในระดับมัธยมศึกษา และประเทศที่เสียค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชามากที่สุดก็คือ เกาหลีใต้ ในปี 1996 ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกวดวิชา 25,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 150 ของงบประมาณของรัฐบาล โดยครอบครัวทั่วไปเสียค่าใช้จ่ายในการกวดวิชา 1,950 ดอลลาร์สหรัฐในระดับมัธยมศึกษา และ 1,500 ดอลลาร์สหรัฐในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายในการเรียนกวดวิชาจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และการกวดวิชาแบบตัวต่อตัวจะแพงกว่าแบบกลุ่ม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.2.2

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จึงได้จัดทำพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ขึ้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา มีสาระสำคัญที่ใช้เป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษาในส่วนที่เป็นความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและเทคโนโลยี ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวกับการรับนักเรียน มีดังนี้

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาส ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความ พิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่ เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา 15 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไขของการสำรวจการศึกษาที่ แน่นนอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น

เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสมัครใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาดตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้ทำผลการประเมินผู้เรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้ง 6 มาตรา เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาแนวทางที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องวางแผนสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสิทธิและโอกาสเสมอภาคในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพของผู้เรียน (กรมสามัญศึกษา, 2546: 8-10)

2.3.2 แนวทางการคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา

การคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมาใช้วิธีการสอบคัดเลือกเพียงอย่างเดียว เด็กบางกลุ่มที่สอบไม่ติดจึงไม่มีที่เรียน ทำให้กรมสามัญศึกษาวางแผนที่จะกำหนดเขตพื้นที่บริการเพื่อช่วยกระจายโอกาสให้ทุกคนมีที่เรียนได้ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ภายใต้อำนาจหน้าที่ที่กำหนดพื้นที่บริการเป็นวิธีหนึ่งในการรับนักเรียน โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร่วมกับการสอบคัดเลือกได้ก็ในปี พ.ศ. 2539 ในอัตราส่วน เขตพื้นที่ร้อยละ 60 และสอบร้อยละ 40

ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 แนวทางการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังเน้นให้รับเด็กในพื้นที่บริการมากขึ้น ตลอดจนเด็กที่มีบ้านใกล้โรงเรียน ในอัตราส่วนร้อยละ 70 แต่ด้วยกระแสความต้องการของสังคมที่ยังต้องการให้มีการสอบคัดเลือก เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กนอกพื้นที่มีสิทธิเข้าเรียนได้ จึงกำหนดสัดส่วนการสอบร้อยละ 30 นอกจากนี้ยังมีโควตาผู้มีอุปการคุณและความสามารถพิเศษซึ่งก่อนหน้าปี พ.ศ. 2539 เคยมีมาทุกปีในสัดส่วนร้อยละ 10 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นั้นให้รับนักเรียนจากโรงเรียนเดิมร้อยละ 70 ที่เหลือรับจากการสอบ อย่างไรก็ตาม ผลการรับนักเรียนยังมีการกระจุกตัวตามโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมีปัญหามากมายเนื่องจากความไม่ชัดเจนของแนวทางที่หลากหลาย มีความลักลั่นในระดับปฏิบัติ เป็นช่องทางให้มีเด็กฝากมากขึ้น ผลก็คือ มีจำนวนผู้ปกครอง นักเรียน ครู เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

ปี พ.ศ. 2541 สมัยนายชุมพล ศิลปอาชา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดทำรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่มีจุดมุ่งหมายให้รัฐจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสได้เรียนอย่างกว้างขวาง เท่าเทียม และเป็นธรรม จึงมีความพยายามที่จะยกเลิกโควตาของเด็กผู้มีอุปการคุณและเด็กความสามารถพิเศษ ตลอดจนการสอบคัดเลือก โดยมีนโยบายที่จะให้รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตพื้นที่บริการร้อยละ 100 ส่วนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้รับนักเรียนจากโรงเรียนเดิมทั้งหมด หากยังไม่เต็มให้รับนักเรียนทั่วไป โดยใช้ข้อสอบกลางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อลดกระแสค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้ลูกเข้าโรงเรียนดัง ตลอดจนแก้ปัญหาเด็กฝาก แต่ในทางปฏิบัติ นายชุมพลได้รับการต่อต้านจากโรงเรียนชื่อดังต่างๆ ผลคือ สามารถรับนักเรียนจากเขตพื้นที่ได้เพียงร้อยละ 80 และสอบอีกร้อยละ 20 ต่อมาปี พ.ศ. 2542 ยุคที่นายปัญญา เกสรทอง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่ที่กลับลดเหลือร้อยละ 60 ขณะที่การสอบเพิ่มเป็นร้อยละ 30 เด็กผู้มีอุปการคุณและเด็กความสามารถพิเศษรับกลับมาใหม่อีกอย่างละร้อยละ 5 (วีรบุช ปิณฑวณิช, 2542)

แม้จะมีความพยายามหาแนวทางที่เหมาะสมในการรับเด็กเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 มาโดยตลอด แต่ดูเหมือนว่าการสอบคัดเลือกก็ยังเป็นวิธีหลักที่ใช้กันอยู่อย่างกว้างขวาง โดยที่แนวทางการรับนักเรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2543 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2546 ออกมาในอัตราส่วน เขตพื้นที่ร้อยละ 70 และอีกร้อยละ 30 เป็นการสอบ และการรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษและผู้มีอุปการคุณ โดยแนวทางการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2547 มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการรับเข้าศึกษา

วิธีการรับเข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐในระดับมัธยมศึกษา ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องนโยบาย และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และความต้องการของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติการรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 ไว้ดังนี้

2. นโยบาย

- 2.1 ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการ รับนักเรียนที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นธรรม และเสมอภาค
- 2.2 สนับสนุนให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้ารับการศึกษา ภาคบังคับครบทุกคน
- 2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
- 2.4 ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ
- 2.5 ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาคตามความถนัด ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ
- 2.6 ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน

2.7 มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประสานการรับนักเรียนระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ ทุกสังกัด และสนับสนุนให้สถานศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ในการกำหนดแผนการรับนักเรียนของรัฐให้คำนึงถึงผลกระทบต่อสถานศึกษาเอกชนหรือสถานศึกษาของหน่วยงานอื่นด้วย

2.8 ให้สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษากำหนดแนวปฏิบัติการรับนักเรียนภายในจังหวัดร่วมกันและดูแลการรับนักเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งกำหนดแนวทางการรณรงค์ให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับครบทุกคน

2.9 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองที่นักเรียนจะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ทราบเกี่ยวกับสถานที่เรียนล่วงหน้า

2.10 ติดตามและดูแลให้จำนวนนักเรียนต่อห้องมีความเหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

2.11 ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนอย่างหลากหลาย และเชิญชวนเด็ก ผู้ปกครอง สื่อมวลชน และผู้เกี่ยวข้อง เยี่ยมชมโรงเรียนก่อนการรับนักเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์จุดเด่นของแต่ละโรงเรียน

3. วิธีการ

วิธีการรับนักเรียนเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2547 ในแต่ละระดับดังนี้

3.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.1.1 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำรวจรายชื่อนักเรียนที่อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภายในเขตพื้นที่การศึกษาและจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนทุกสังกัดในเขตพื้นที่การศึกษาจะประกาศรับในปีการศึกษา 2547 เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัดพิจารณาจัดหาที่เรียนที่เหมาะสมให้กับนักเรียนทุกคนในเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการให้นักเรียนได้เรียนใกล้บ้าน

3.1.2 ให้โรงเรียนที่ได้รับการประกาศชื่อในการจัดสรรโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองเยี่ยมชมโรงเรียน เพื่อประกอบการตัดสินใจและรับนักเรียนทุกคนที่ได้รับการจัดสรรโอกาส โดยไม่มีการคัดเลือก

3.1.3 ให้โรงเรียนกำหนดเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน สัดส่วนจำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการที่จะเปิดโอกาสให้มีการจับสลาก และสัดส่วนจำนวนนักเรียนที่จะรับจากการคัดเลือกทั้งนี้จะต้องเสนอสัดส่วนและวิธีการต่อคณะกรรมการรับนักเรียนของโรงเรียน และคณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัด โดยโรงเรียนสามารถเลือกสัดส่วนได้ดังนี้

1.) โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ให้เลือกได้ 2 สัดส่วน ดังนี้

1.1) 70 : 30

1.1.1) ให้รับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการและนักเรียนบ้านใกล้โรงเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 หรือหากโรงเรียนใดมีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการไม่ถึงร้อยละ 70 ให้นำสัดส่วนที่เหลือไปพิจารณารับนักเรียนตามความเหมาะสม

1.1.2) ให้รับนักเรียนโดยการคัดเลือกไม่เกินร้อยละ 30 โดยให้รับนักเรียนจากคะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติไม่เกินร้อยละ 20 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษไม่เกินร้อยละ 5 และนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษในการรับเข้าเรียนไม่เกินร้อยละ 5

1.2) 60 : 30 : 10

1.2.1) ให้รับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการและนักเรียนบ้านใกล้โรงเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 หรือหากโรงเรียนใดมีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการไม่ถึงร้อยละ 60 ให้นำสัดส่วนที่เหลือไปพิจารณารับนักเรียนตามความเหมาะสม

1.2.2) ให้รับนักเรียนโดยการคัดเลือกไม่เกินร้อยละ 30 โดยให้รับนักเรียนจากคะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติไม่เกินร้อยละ 20 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษไม่เกินร้อยละ 5 และนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษในการรับเข้าเรียนไม่เกินร้อยละ 5

1.2.3) ให้รับนักเรียนนอกเขตพื้นที่บริการเกินร้อยละ 10 กรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้ ให้ใช้วิธีการจับสลาก หากคณะกรรมการรับนักเรียนของโรงเรียนมีความประสงค์จะเพิ่มหลักเกณฑ์อื่นใด ให้เสนอคณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัดพิจารณาและประกาศให้สาธารณะชนทราบ

2.) โรงเรียนในส่วนภูมิภาค ให้กำหนดสัดส่วนเป็น 60 : 20 : 20 ดังนี้

2.1) การรับนักเรียนร้อยละ 60

2.1.1) ให้รับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการและนักเรียนบ้านใกล้โรงเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 หรือหากโรงเรียนใดมีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการไม่ถึงร้อยละ 50 ให้นำ

สัดส่วนที่เหลือไปพิจารณารับนักเรียนตามความเหมาะสม โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัด

2.1.2) ให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษไม่เกินร้อยละ 5 และรับนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษในการรับนักเรียนเข้าเรียนไม่เกินร้อยละ 5

2.2) การรับนักเรียนร้อยละ 20

ให้นักเรียนโดยการคัดเลือกจากคะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติจากนักเรียนทั่วประเทศไม่เกินร้อยละ 20

2.3) การรับนักเรียนนอกเขตพื้นที่บริการร้อยละ 20

ให้นักเรียนนอกเขตพื้นที่บริการแต่มีทะเบียนบ้านอยู่ในจังหวัดนั้นไม่เกินร้อยละ 20 กรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่ได้รับ ให้ใช้วิธีการจับฉลากหากคณะกรรมการรับนักเรียนของโรงเรียนมีความประสงค์จะเพิ่มหลักเกณฑ์อื่นใด ให้เสนอคณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัดพิจารณา แต่ต้องใช้วิธีการจับฉลากไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 และประกาศให้สาธารณชนทราบ

3.1.4 ในการคัดเลือกโรงเรียนสามารถพิจารณาจากคะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งจะมีการสอบพร้อมกันทั่วประเทศในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2547 การทดสอบความสามารถพิเศษตามที่โรงเรียนกำหนด หรือผลการประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม แต่จะต้องไม่มีการสอบทางวิชาการเพิ่มเติม

3.1.5 ในการดำเนินงานตามแนวทางข้างต้น ให้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งชื่อโรงเรียนที่ได้จัดที่เรียนให้กับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ผู้ปกครองทราบภายในวันที่ 15 มีนาคม 2547

2) นักเรียนสามารถเลือกที่จะรายงานตัวเพื่อเรียนที่โรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรโอกาส หรือสมัครเรียนที่โรงเรียนอื่น โดยวิธีจับฉลาก หรือคัดเลือกจากคะแนนผลการศึกษาระดับชาติวิธีการละหนึ่งโรงเรียน

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาจัดระบบให้นักเรียนสามารถยื่นใบสมัครสำหรับทางเลือกทุกทางได้พร้อมกันที่โรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนศึกษาอยู่ หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการจัดสรรโอกาส ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความพร้อมและความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

4) นักเรียนที่พลาดจากการคัดเลือกและการจับฉลาก สามารถกลับไปเรียนในโรงเรียนที่ได้รับการประกาศชื่อในการจัดสรรโอกาสของนักเรียน ตามข้อ 1) หรือเสนอชื่อให้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนวยความสะดวกในการจัดหาโรงเรียนอื่นให้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ผูกพันที่จะต้องจัดหาที่เรียนเฉพาะในโรงเรียนที่พึงประสงค์เท่านั้น

3.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2.1 โรงเรียนที่เปิดสอนทั้งชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

1) ให้รับนักเรียนเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของตนเองที่ประสงค์จะเข้าเรียนทุกคน และเปิดโอกาสรับนักเรียนทั่วไปจากโรงเรียนอื่นเข้าเรียนด้วย รวมทั้งให้มีการแนะแนวการศึกษาต่ออย่างกว้างขวาง

2) กรณีรับนักเรียนทั่วไปจากโรงเรียนอื่นเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้ใช้วิธีการสอบคัดเลือก โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางวิชาการของโรงเรียน

3) ให้คณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัดจัดหาที่เรียนให้เด็กที่ประสงค์จะเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้เข้าเรียนทุกคนตามความเหมาะสม

3.2.2 โรงเรียนที่เปิดเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ให้รับนักเรียนเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอบคัดเลือกจากนักเรียนทั่วไปไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางวิชาการของโรงเรียนรับนักเรียนโควตาไม่เกินร้อยละ 20 และรับนักเรียนความสามารถพิเศษและนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษในการรับเข้าเรียนไม่เกินร้อยละ 10 ซึ่งได้แก่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสกลนคร โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาเป็ริงวิสุทธิราชบดี จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย

2.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรเจิด สิงคะเนติ, ตริเทศ นิโครธางกูร และทรงวุฒิ จารขจรกุล (2545) ได้วิเคราะห์เรื่องสิทธิและโอกาสทางการศึกษาดมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในส่วนของหลักเกณฑ์การรับผู้ศึกษาเข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐดังนี้

1. ในเรื่องการกำหนดเขตพื้นที่บริการและเขตพื้นที่บ้านใกล้โรงเรียน หลักเกณฑ์ในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และปัญหาที่แท้จริงขึ้นอยู่กับความได้มาตรฐานในระดับใกล้เคียงกันของสถานศึกษาต่างๆ มากกว่า

2. การสอบคัดเลือก ไม่ควรเป็นวิธีหลักในการรับเข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ โดยเฉพาะในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะเป็นการคัดเลือกผู้ที่เป็นคนเก่งเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เสมอภาคและทั่วถึงได้ หากจะนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ควรเป็นข้อยกเว้น หรือใช้ร่วมกับวิธีการอื่นโดยมีอัตราที่ไม่สูงเกินไป นอกจากนี้ในการดำเนินการจัดสอบจะต้องมีการควบคุมดูแลมิให้เกิดความบกพร่อง (เช่น ข้อสอบรั่ว หรือให้คะแนนผิดพลาด)

3. การคัดเลือก ซึ่งมีข้อพิจารณาหลายด้าน เช่น

3.1 ความสามารถทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันกับที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 2 โดยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ข้อพิจารณาในเรื่องนี้เป็นการปฏิบัติที่ไม่ขัดกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็อาจจะไม่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้มีการศึกษาอย่างทั่วถึงโดยยึดหลักว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

3.2 ความสามารถอื่น (เช่น คนตรี กีฬา) หากเป็นการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาในสถานศึกษาเฉพาะในด้านนั้นๆ หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษ ไม่น่าจะถือว่าขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่หากเป็นไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่อเสียงหรือการแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะของสถาบันการศึกษา อาจถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้

3.3 สถานะทางเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษาของรัฐทุกแห่งไม่อาจนำสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลมาเป็นข้อพิจารณาเพื่อคัดเลือบุคคลเข้าศึกษาได้ เพราะขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งในเรื่องนี้มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ยื่นขึ้นไว้แล้วในประเด็นเรื่องเงินบริจาค ซึ่งคณะผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การรับบริจาคสามารถทำได้ แต่ที่สำคัญจะต้องไม่นำเหตุแห่งการบริจาคเงินมาเป็นข้อพิจารณาในการรับบุคคลเข้าศึกษา และสถานศึกษาไม่ควรมีวิธีการรับบริจาคที่จะทำให้เข้าใจไปได้ว่า การบริจาคเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการรับบุคคลเข้าศึกษา

4. กรณีโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งนอกจากจะมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกดังได้กล่าวในข้อ 3 แล้ว ยังมีประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการให้สิทธิพิเศษแก่ลูกหลานของบุคลากรของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่าเกณฑ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญและเป็นสิ่งที่สถานศึกษาของรัฐไม่ควรปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สำคัญคือการกระจุกตัวสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ความยุ่งยากในการพิจารณาคุณสมบัติและการเคลื่อนนักเรียนในพื้นที่บริการ มีข้อจำกัดในการใช้ผลการเรียนประกอบการพิจารณา การเคลื่อนย้ายเพื่อเลือกโรงเรียนยังมีอัตราส่วนสูง และยังมี ความยุ่งยากในการควบคุมจำนวนนักเรียนต่อห้องให้เป็นไปตามเกณฑ์ สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวในเชิงนโยบายควรเร่งพัฒนาคุณภาพของ

โรงเรียนให้ใกล้เคียงกัน ส่วนในทางปฏิบัตินั้นควรมีการปรับสัดส่วนให้สามารถรับนักเรียนจากที่อื่นด้วย นอกจากนี้ควรใช้วิธีการรับนักเรียนหลายวิธีผสมผสานกัน

วีรนุช ปิณฑวณิช (2542) วิจัยเรื่อง การรับนักเรียนของกรมสามัญศึกษาปี พ.ศ. 2537 พบว่า การใช้เขตพื้นที่บริการร้อยละ 60 ร่วมกับการสอบร้อยละ 40 ในปี พ.ศ. 2539 ทั้งผู้ปกครอง ครู นักเรียน และบุคคลทั่วไปร้อยละ 83.35 เห็นด้วยกับแนวทางรับนักเรียนโดยใช้เขตพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันอีกร้อยละ 46.42 ก็ยังต้องการให้ใช้การสอบเป็นวิธีหนึ่งในการรับนักเรียน โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แม้สังคมโดยรวมจะเห็นด้วยกับการรับนักเรียนในเขตพื้นที่ร้อยละ 100 แต่อีกด้านหนึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาความคับข้องใจของพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนที่อยู่นอกเขตพื้นที่ของโรงเรียนมีชื่อต่างๆ เนื่องจากแนวทางดังกล่าวนี้จะทำให้ลูกของคนมีโอกาสน้อยลง อีกทั้งหลายฝ่ายไม่มีความมั่นใจว่า การใช้ข้อสอบกลางจะมีมาตรฐานและยุติธรรมพอ ทั้งนี้ผลการวิจัยเปรียบเทียบความพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องระหว่างแนวทางในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งให้รับเด็กในพื้นที่บริการร้อยละ 70 และสอบร้อยละ 30 กับแนวทางในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งให้รับเด็กในพื้นที่บริการร้อยละ 80 และสอบร้อยละ 20 พบว่า ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองพอใจแนวทางในปี พ.ศ. 2540 มากกว่า

พิรพล เวียรชัย (2543) ศึกษาเหตุผลในการเลือกเข้าศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครพนม พบว่า เหตุผลในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับมากมีดังนี้ ด้านเหตุผลส่วนตัว ได้แก่ ต้องการความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ต้องการที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ด้านสภาพโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีคณะครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในด้านการสอน ด้านบุคลากร ได้แก่ คณะครูในโรงเรียนสอนดีมีคุณภาพ และด้านการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมการศึกษา คนตรี และกิจกรรมนันทนาการ ครูผู้สอนมีความรู้และทักษะในการผลิตสื่อประกอบการสอน

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ท่านเลือกโรงเรียนให้ลูกอย่างไร” พบว่า ผู้ปกครองที่ต้องการให้ลูกเข้าโรงเรียนรัฐบาลสามารถให้ลูกเข้าโรงเรียนที่ต้องการ โดยใช้สิทธิ์อยู่ในเขตพื้นที่บริการได้เพียงร้อยละ 36.4 แต่อีกร้อยละ 45.3 นั้นต้องใช้วิธีการสอบเข้า ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 18.3 ต้องพยายามใช้วิธีการอื่นๆ โดยเฉพาะการวิ่งเต้นฝากเข้าและการขอมจ่ายค่าแปะเงี้ยะ ความหวังของการใช้นโยบายการให้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านเพื่อประโยชน์แก่ตัวเด็กและผู้ปกครองเองที่จะไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะค่านิยมในการเลือกโรงเรียนยังคงอยู่ ทั้งนี้การแก้ปัญหาของผู้ปกครอง

ในกรณีที่ไมต้องการให้เด็กเรียนในโรงเรียนรัฐบาลใกล้บ้านนั้นร้อยละ 41.5 ให้เข้าโรงเรียนเอกชน รongลงมาร้อยละ 36.7 ให้ลูกกวคววิชาเพื่อเตรียมตัวสอบเข้า

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวิธีการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาชั้นยังไม่สามารถกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เสมอภาคและทั่วถึงได้ และยังมีการแข่งขันสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงซึ่งรับนักเรียนได้จำกัด ผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อจึงต้องพยายาม ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้มี โอกาสสูงขึ้นในการแข่งขัน ซึ่งวิธีที่นิยมก็คือ การเรียนกวคววิชา และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกวคววิชานั้นส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาการเรียนกวคววิชา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่ามี งานวิจัยที่ศึกษาถึงการเรียนกวคววิชาในระดับประถมศึกษาเพียงเรื่องเดียวซึ่งได้ทำการศึกษาไว้ตั้งแต่ปี 2532 ซึ่งในระดับประถมศึกษาที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเพราะเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการเรียนกวคววิชาและค่าใช้จ่ายในการเรียนกวคววิชาของ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งศึกษาถึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับ ค่าใช้จ่ายในการเรียนกวคววิชา และเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนกวคววิชาในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 อีกด้วย